

Тони Бюзан

**СИЛАТА НА ТВОРЧЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ
10 НАЧИНА ДА РАЗВИХРИМ ТВОРЧЕСКИЯ СИ ГЕНИЙ**

София, 2013

Преводът е направен по изданието:

TONY BUZAN

**THE POWER OF CREATIVE INTELLIGENCE
10 WAYS TO TAP INTO YOUR CREATIVE GENIUS**

Thorsons

An imprint of HarperCollins Publishers

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © Tony Buzan 2001

© Гаяне Минасян, превод, 2013

© Издателство „Изток-Запад“, 2013

ISBN 978-619-152-185-2

ТОНИ БЮЗАН

СИЛАТА НА ТВОРЧЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ

**10 НАЧИНА ДА
РАЗВИХРИМ
ТВОРЧЕСКИЯ
СИ ГЕНИЙ**

**Превод от английски
Гаяне Минасян**

*С много любов и нежност посвещавам
„Силата на творческата интелигентност“
на Лесли и Тери Байас;
на майка ми, Джийн Бюзан;
Лорейн Гил; Венда Норт;
Ники и Стрили Опенхаймер; д-р Питит Рао;
Керълайн Шот и Керъл Тонкинсън
заради креативността, посвещението
и неуморния им труд
за издаването на тази книга.*

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на мисловните карти	7
Благодарности.....	9
Първа глава	
Въведение: начало на пътешествието в творческото.....	11
Втора глава	
Вълшебните мозъчни полукълба: начин на употреба.....	21
Трета глава	
Съзидание без край: мисловните карти	43
Четвърта глава	
Вие сте самобитен художник	65
Пета глава	
Вие сте самобитен музикант	85
Шеста глава	
Творческа продуктивност: ефектът на количеството и скоростта	101
Седма глава	
Творческа съобразителност и самобитност	113

Осма глава

**Мозъкът: най-добрата машина за асоциации –
експанзивно и радиално мислене..... 129**

Девета глава

Вие и Шекспир: поети от класа!..... 139

Десета глава

Детска му работа..... 149

Поздравления! 157

СПИСЪК НА МИСЛОВНИТЕ КАРТИ

Мисловна карта на Първа глава. Основните разклонения съдържат ключовите думи и образи в „Силата на творческата интелигентност“.

Мисловна карта на Втора глава. Централното изображение е посветено на лявото и дясно мозъчни полукълба. Основните разклонения са спецификите на двете полукълба и показват начините, по които можете да приложите знанието за тях, за да направите живота си по-успешен и щастлив.

Мисловна карта на Трета глава, обобщаваща сама себе си! Тя е посветена на картографирането на идеи чрез мисловни карти и причините, поради които то превъзхожда традиционния формат за водене на записки. Показани са няколко от множеството начини, по които можете да използвате това средство, за да развиете уменията за разсъждение и умствените си мускули.

Мисловна карта на Пета глава. Представя музикалните умения, които имате по природа, великите музиканти, за които се говори в тази глава и някои от основните начини, по които можете да развиете своята творческа музикална интелигентност.

Мисловна карта на Шеста глава. Тя включва великите мислители, за които се говори в тази гла-

ва, допълнителна информация за двете мозъчни полукълба, идейното „златотърсачество“ и много начини, по които да увеличите своята производителност.

Мисловна карта на Седма глава. Обобщава трите основни начина, по които можете да увеличите творческата си съобразителност и оригиналност. Тук са и упражненията за развиване на творчеството в практиката, които помагат за увеличаване на потенциала ви в тази област.

Мисловна карта на Осма глава. Тази глава е посветена на удивителните асоциативни способности на мозъка. Мисловната карта ги представя, сравнява мозъка ви с вселената и съдържа множество игри, които могат да увеличат асоциативните ви способности.

Мисловна карта на Десета глава. Представя по забавен начин творчеството и живота през очите на най-гениалните творци – децата. Всяко разклонение е посветено на една от основните гениални характеристики на творещото дете.

БЛАГОДАРНОСТИ

Отново изразявам своята благодарност към екипа, издал книгата „Head First“, която стигна върха на класацията на бестселърите. Те успяха още веднъж със „Силата на творческата интелигентност“! На главната редакторка, Керъл Тонкинсън; редакторката Шарлот Райдингс; художника и илюстратора Алън Бъртън; на Пол Редхед; Тоби Уотсън; Тим Бърн; Ивет Каулс; Йо Лал; Меган Слайфилд; Жаки Колтън; Ейслин Маккормик; и новото попълнение в екипа, Ариел Кан.

Откъсът на стр. 115 е от стихотворението „Съомга през октомври“ на Тед Хюз.

Репродукцията от тетрадката на Чарлз Дарвин на стр. 58 е от материали, предоставени от Библиотеката на университета в Кеймбридж.

Голото тяло от Микеланджело на стр. 74 е репродукция на материали, предоставени от Библиотека „Уит“ към Института по изкуства „Кортланд“ / Галерия „Моравке“, Бърно.

ПЪРВА ГЛАВА

ВЪВЕДЕНИЕ: НАЧАЛО НА ПЪТЕШЕСТВИЕТО В ТВОРЧЕСКОТО

НЯКОИ ВЪПРОСИ

**ИМАТЕ ЛИ СЕ ЗА ТВОРЧЕСКА ЛИЧНОСТ?
ПОМИСЛЕТЕ ВЪРХУ СЛЕДНИТЕ ВЪПРОСИ,
ЗАДАЙТЕ СИ ГИ И ЩЕ ПОЛУЧИТЕ НЯКАКВА
ПРЕДСТАВА (МНОГО ВЕРОЯТНО ИЗНЕНАДВАЩА) ЗА
ТВОРЧЕСКИТЕ СИ СПОСОБНОСТИ**

1. Случва ли ви се да бленувате, да се отнасяте в мисли и фантазии? ДА/НЕ
2. Измисляте ли менюта, готвите ли за себе си, семейството или приятелите си? ДА/НЕ
3. Когато си купувате дрехи, съчетавате ли различни цветове, тъкани и аксесоари, за да отговарят на личния ви стил? ДА/НЕ
4. Харесвате ли много различни стилове музика? ДА/НЕ
5. Спомняте ли си с удоволствие чудесните моменти от живота си, например специални моменти с приятели, спортни постижения, страхотно прекарани почивки или някои значителни провали или триумфи?

6. Задавали ли сте много въпроси като дете? ДА/НЕ
7. *Продължавате ли още* да задавате много въпроси? ДА/НЕ
8. Удивлявате ли се понякога на сложността и красотата на нещата? Прииска ли ви се да разберете как функционират/са устроени/са възникнали/са се появили в живота ви? ДА/НЕ
9. Имате ли сексуални фантазии? ДА/НЕ
10. Има ли у вас вестници, списания или книги, които сте си обещали да прочетете, но за които все не намирате време? ДА/НЕ
11. Има ли други неща в живота ви, които сте си обещали да постигнете или осъществите, но все не стигате до тях? ДА/НЕ
12. Разчувствате ли се от изключителни изпълнения в областта на музиката, спорта, актьорската игра или изобразителното изкуство? ДА/НЕ
13. Бихте ли казали „да“, ако имах вълшебна пръчица и можех веднага:
 - ◇ да ви превърна в пластичен, превъзходен танцьор в прекрасна физическа форма, способен да вземе ума на всички с които и да е танцов стил? ДА/НЕ
 - ◇ да ви дам глас, който не отстъпва на гласа на любимия ви певец, така че да можете да изпеете всяка песен на ниво, което ви удовлетворява и да доставите удоволствие и предизвикателство на слушателите?
 - ◇ да ви превърна в способен художник, който умело рисува комикси и скетчове, пейзажи и портрети, а освен това вае скулптури

така добре, че самият Микеланджело би го счел за достоен ученик? ДА/НЕ

- ◇ да ви дам способност да разказвате с лекота истории и анекдоти, които омайват и очароват хората и с блестящия си хумор ги докарват до състояние на безпомощност от смях? ДА/НЕ

15. Живи ли сте? ДА/НЕ

Ако сте отговорил с „ДА“ на повече от половината от въпросите, то вие по дефиниция сте **Творческа личност**.

До къде точно стигат творческите ви способности ще разберете в хода на изследването на „Силата на творческата интелигентност“. Но за да ви дам някаква представа, нека да се занимаем с няколко от въпросите, които може да са ви се сторили странни:

- ◇ **Има ли у вас вестници, списания или книги, които сте си обещали да прочетете, но за които все не намирате време?**

Над 95% от хората отговарят с „ДА“ на този въпрос, убедени, че това показва, че са царе на отлагането! *Наистина* са такива – но освен това са и изключително изобретателни! Помислете за момент. Всеки ден, в продължение на седмици, месеци или години, мозъците им са *създавали* най-невероятни извинения да не започнат да четат. Независимо че творческите им способности са били впрегнати в това да не правят нещо, те си остават изключителни и толкова неизчерпаеми, че понякога могат да продължат да действат в тази насока цял живот!

Това ни навежда на въпроса:

♦ **Жив ли сте?**

Отговорът може би изглежда очевиден, но въпросът съдържа една дълбока и значима истина. За да оцелеее, удивителният ви мозък всеки ден ражда десетки хиляди мисли, взима решения за действия и намира разрешения на проблеми, които биха могли да сложат край на живота ви на земята. Фактът, че сте живи, сам по себе си е доказателство за неимоверната ви изобретателност.

Развиването и освобождаването на огромната творческа интелигентност, която притежавате, е просто въпрос на разбиране на начина, по който тя функционира и се култивира. Тази малка книга ще ви научи именно на това.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ТВОРЧЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ?

Творческата интелигентност е способността ви да раждате нови идеи, да разрешавате проблеми по оригинален начин и да се откроявате от тълпата с въображението, поведението и продуктивността си. Творческата интелигентност включва редица способности и всяка от тях без изключение може да бъде усвоена и развита, така че да увеличите изобретателността си. „Силата на творческата интелигентност“ ще ви въведе във всяка една от тях и ще ви покаже как да ги развиете и усъвършенствате. Тези способности са:

1. **Ляво/дясно мозъчно полукълбо.** Способността за взаимосвързано използване на различните умения на лявото и дясно полукълбо.
2. **Воден набележки/картографиране на идеи.** Способността да онагледявате мислите си, като ги прехвърляте от главата си на хартия, за да можете да ги изследвате по-пълноценно.
3. **Находчивост.** Скоростта и лекотата, с която ви идват нови идеи. Находчивостта е мерило за творческата ви производителност.
4. **Съобразителност.** Творческата съобразителност е способността да раждате различни видове идеи и да превключвате от един подход на друг, прилагайки най-разнообразни стратегии. Тя включва способността ви да виждате нещата от различен ъгъл, да обмисляте различни гледни точки, да преосмисляте стари концепции и да им придавате нов смисъл, както и да преобръщате наопаки вече утвърдени разбирания. Тя включва и способността да ползвате *всичките* си сетива за създаването на нови идеи.
5. **Самобитност.** Самобитността е един от основните елементи на творческата интелигентност и творческото мислене. Тя представлява способността да създавате идеи, които са лично ваши – необикновени, своеобразни и ексцентрични (т.е. встрани от центъра).
6. **Задълбоченост.** Добрият творец тръгва от една централна идея и я разработва във всички посоки, като развива, разширява, оживява и така задълбочава първоначалната мисъл.
7. **Асоцииране.** Творческото мислене се възползва от факта, че човешкият мозък е ги-

гантска „машина за асоциации“. Опирайки се на интуитивното си знание за начина, по който тя функционира (*вие* също ще имате доста добро познание за това, след като прочетете тази книга), творците черпят от този безкраен източник, за да развият всички аспекти на своята изобретателност.

Кратък преглед на „Силата НА ТВОРЧЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ“

„Силата на творческата интелигентност“ е създадена с цел да тръгне с вас на велико пътешествие из изобретателността, като ви показва как да развивате и увеличавате възможностите на творческото си мислене на всеки етап от това пътешествие. Отделните глави съдържат истински разкази за хора, които са постигнали забележителен успех в развитието на разглежданите в съответната глава качества. В края на всяка глава можете да направите специфични творчески упражнения, предназначени да развият интелигентността ви. Докато развива конкретното творческо умение, за което е предназначено, всяко упражнение (благодарение на факта, че мозъкът е в състояние да се развива, като създава нови асоциативни връзки!) същевременно ще развива и умствените мускули на другите творчески умения.

Главите обясняват също как да картографира-те идеите си, за да развиете творческата си интелигентност, и съдържат примери за невероятните начини за развиване на изобретателността в прак-

тиката, които съм разработвал цял живот. Има и редица други диаграми и илюстрации, които целят да развият вашата съзидателност, прилагайки именно нейните принципи.

Следва преглед на останалата част от книгата.

ГЛАВА 2. ВЪЛШЕБНИТЕ МОЗЪЧНИ ПОЛУКЪЛБА – НАЧИН НА УПОТРЕБА

В тази глава ще направим кратък преглед на изследванията на този фантастичен аспект на изобретателността, започнали преди 50 години. Ще вникнете по-дълбоко в творческата интелигентност и ще разберете как да използвате наученото, за да дадете чувствителен тласък на творческото си мислене.

ГЛАВА 3. СЪЗИДАТЕЛНОСТ БЕЗ КРАЙ – КАРТОГРАФИРАНЕ НА ИДЕИТЕ

Тази глава ще ви представи най-добрия инструмент в помощ на творческото мислене – картографирането на идеи. Ще ви покажа как да си служите майсторски с това средство, оприличено на „швейцарско ножче“ заради многостранните начини, по които може да служи на мозъка.

ГЛАВА 4. ВИЕ СТЕ САМОБИТЕН ХУДОЖНИК

Кой казва, че не можете да рисувате? Можете!

Тук ще се впуснем в причините, поради които над 99% от хората твърдят, че не могат да рисуват, а грешат. След това ще ви разкажа за двамата най-добри учители по рисуване: Леонардо да Винчи и Ми-

келанджело. Всеки от тях е разработил собствен изключително прост и успешен метод за творчество, който можете да използвате, за да откриете художника в себе си. Ще установите още, че без да си давате сметка, отдавна сте създали безчет шедеври!

ГЛАВА 5. ВИЕ СТЕ САМОБИТЕН МУЗИКАНТ

Както и с рисуването, повечето хора приемат, че не са „музикални“; над 95% са убедени, че не могат да пеят правилно. Отново както с рисуването: това не е вярно.

В тази глава ще обясня защо съществуват тези фалшиви митове, как можете да ги преодолеете и как да дадете воля на самобитния музикант, който сте по природа. Ще откриете, че през по-голямата част от живота си сте пяли добре. Ще видим и какъв обнадеждаващ урок могат да ни дадат птиците!

ГЛАВА 6. ТВОРЧЕСКА ПРОДУКТИВНОСТ - ЕФЕКТЪТ НА КОЛИЧЕСТВОТО И СКОРОСТТА

Творческата продуктивност – броят на идеите, които раждате за определен период или, с други думи, обиграността на вашата находчивост – е важен елемент от творческата интелигентност. В тази глава ще обясня как може да увеличите своята продуктивност, като прилагате методите, използвани от най-гениалните творци на света.

ГЛАВА 7. ТВОРЧЕСКА СЪОБРАЗИТЕЛНОСТ И САМОБИТНОСТ

Главната причина, която блокира развитието на индивидуалната съзидателност, е фактът, че хора-

та са били научени да мислят само по един начин. Те затъват в него като в блато, от което не могат да се измъкнат сами. В тази глава ще ви дам много техники, с помощта на които да придобиете свеж поглед към нещата – да виждате нещата от различен ъгъл и от множество гледни точки. Това са техники, използвани от всички гениални творци, за да родят идеи, които са променили света.

Често чуваме, че хората наричат такива гении „единствен по рода си“, „своеобразен“ „неповторим“, „несравним“. Това качество – самобитността – е от решаващо значение за творческото мислене. Ще ви покажа, че отдавна сте били далеч по-оригинални, отколкото сте мислили. Ще ви науча също как да култивирате това качество така, че ще се учудите от себе си не по-малко, отколкото познатите ви.

ГЛАВА 8. МОЗЪКЪТ: НАЙ-ВЕЛИКАТА МАШИНА ЗА АСОЦИАЦИИ – ЕКСПАНЗИВНО И РАДИАЛНО МИСЛЕНЕ

Творческата интелигентност се базира на способността за създаване на асоциации между най-различни мисли и идеи. Средностатистическият човек прави *далеч* по-малко асоциации, отколкото е възможно. В тази глава ще ви науча на една увлекателна игра на асоциации; в течение на играта ще откривате все повече нови начини за развиване на асоциативните умения; ще откриете и нещо удивително за способността на мозъка да създава връзки.

ГЛАВА 9. ВИЕ И ШЕКСПИР: ПОЕТИ ОТ КЛАСА!

За мнозина поезията, както и рисуването и музиката, е „особено“ изкуство, привилегия единстве-

но за специалните избраници на съдбата. Това е просто мит – колкото романтичен, толкова и неверен. *Вие* сте поет!

В Глава 9 ще ви възвърна към поетичната ви душа, показвайки ви как да приложите всички уроци, научени досега, за да започнете да пишете своя собствена поезия.

ГЛАВА 10. ДЕТСКА МУ РАБОТА

Защо децата учат най-добре и най-бързо? Защо се счита, че децата са по-изобретателни от възрастните? Защо толкова много от великите художници (като Пикасо например) се стремят да си върнат детската креативност?

В тази глава ще отговоря на всички тези въпроси и ще ви покажа как да откриете наново детето и съзидателния гений в себе си.

Из цялата книга ще следваме стъпките на един изключителен учител – Леонардо да Винчи, избран за най-гениалния творец на изминалото хилядолетие!

ВТОРА ГЛАВА

ВЪЛШЕБНИТЕ МОЗЪЧНИ ПОЛУКЪЛБА: НАЧИН НА УПОТРЕБА

**ТАЗИ ГЛАВА ЩЕ ВИ ПРЕДОСТАВИ НАЙ-
СЪВРЕМЕННАТА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО
ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА ЛЯВОТО И ДЯСНО
МОЗЪЧНИ ПОЛУКЪЛБА И НАЧИНИТЕ, ПО КОИТО ДА
СЪЧЕТАВАТЕ СПЕЦИФИЧНОТО ИМ ДЕЙСТВИЕ, ТАКА
ЧЕ ДА УВЕЛИЧИТЕ НЕИМОВЕРНО ТВОРЧЕСКИЯ СИ
ПОТЕНЦИАЛ**

Ще направим изключително бърз преглед на изследванията на мозъка, извършвани в продължение на последните петдесет години. Ще започнем от лабораторията на проф. Роджър Спери в Калифорния с проучването, което му носи Нобелова награда през 1981 г. Благодарение на него с възхищение ще разберете за скрития творчески потенциал, който тлее у вас в очакване да бъде разпален.

През 50-те и 60-те години на ХХ век проф. Спери изследва мозъчните вълни. С цел да наблюдават как различните човешки дейности се отразяват върху мозъчните вълни, Спери и колегите му възлагат на група доброволци извършването на различни ум-

ствени задачи. Те варират от събиране и изваждане на числа наум, четене на поезия, рецитиране на наизустени стихове, безцелно драскане, гледане на различни цветове и рисуване на кубове – до анализиране на логически проблеми и мечтание.

Спери предрича, че на различните дейности ще съответстват различни мозъчни вълни и се оказва прав. Има нещо обаче, което той *не* предсказва и което променя завинаги представата ни за потенциала на човешкия мозък и способността му за творческо мислене. Спери прави следното удивително откритие: като цяло мозъкът много отчетливо разделя дейностите на два вида – едни за лявото полукълбо (или лявата кора на главния мозък) и други – за дясното полукълбо (или дясната кора на главния мозък). Това изследване става известно като изследването на мозъчните полукълба.

Преобладаващото разделение на труда според това изследване е:

Ляво полукълбо

Думи
Логика
Числа
Редици
Линейност
Анализи
Списъци

Дясно полукълбо

Ритъм
Пространствена ориентация
Измерения
Въображение
Фантазиране
Цветове
Холистично съзнание

Спери открива също, че когато е активно дясното полукълбо, лявото в повечето случаи остава в

състояние на относителна почивка или медитация. По същия начин, когато е активно лявото полукулба, дясното става по-отпуснато и спокойно.

Нещо повече – напълно изненадващо (и изключително обнадеждаващо) се установява, че *всеки* мозък, участвал в експеримента с мозъчните вълни, демонстрира отлично състояние на всички функции на мозъчната кора. С други думи, на физиологическо ниво *всеки* човек притежава потенциала на огромен спектър от интелектуални, мисловни и творчески умения, които очевидно използват само отчасти.

Вследствие на тези резултати през 70-те години се наблюдава истински бум от изследвания на неизползвания потенциал на човешкия мозък.

Една от очевидните насоки на проучванията (в които аз лично участвах) беше да се анкетира хората какво мислят за своите способности и после да се сравняват декларираните от тях способности/неспособности с измерения реален капацитет на мозъчните им вълни.

Ето една анкета, която да попълните за себе си:

Смятате ли, че е практически невъзможно (почти на *генетична* основа) да пресметнете бързо и правилно съотношението между лихвата и остатъка от главницата, която дължите по вашата ипотека? Или да пресметнете каква част заема градината ви от общата площ на къщата? ДА/НЕ

Смятате ли, че е практически невъзможно да нарисувате портрет, който да прили-

ча на човека, когото рисувате, да рисувате пейзажи, да овладеете пространството и перспективата, да разберете историята на изкуството и да създавате реалистични и абстрактни скулптури? ДА/НЕ

Смятате ли, че е практически невъзможно да композирате музика и песни, да разпознавате различни класически композитори като чуete само няколко тона от техните творби, да танцувате в ритъма на музиката и да пеете съвършено правилно, без нито една фалшиво изпята нота? ДА/НЕ

Сигурно ще изпитате облекчение като разберете, че над 90% от анкетираните бяха убедени, че са *генетично* неспособни на такива постижения в тези три основни вида умения – математически, художествени и музикални.

Надявам се да се зарадвате и обнадеждите: всички те *грешаха!*

По-нататъшните изследвания показаха, че когато хората биват обучени от добри преподаватели на уменията, в които се смятат за неспособни, те изведнъж стават много по-добри. Също като да откриеш някоя слаба мускулна група, чиято слабост се дължи не на вродена неспособност на мускулите, а просто на факта, че отдавна не са били използвани.

Това не беше всичко: освен че всеки успя да се развие в област, в която се беше считал за изключително слаб, скоро стана ясно още нещо удивително. След като новият мускул на ума беше въз-

становен, другите мускули на ума също започнаха да функционират по-добре.

Така например хората, които бяха слаби в областта на въображението и изкуствата, но преминаха обучение в тази област, внезапно станаха по-умели в употребата на думите и числата, както и по-изобретателни като цяло. По същия начин хората, които бяха слаби в математиката, учиха и напреднаха в тази област. Скоро обаче и въобръжението, и музикалността им се развиха.

Изглежда, че лявото и дясното полукълбо водеха диалог помежду си. След като лявото полукълбо получаваше информация, то я изпращаше на дясното, което я преработваше самостоятелно и я връщаше на лявото и така нататък. Чрез този процес мозъкът с обединени усилия надграждаше информацията и увеличаваше собствените си интелектуални и творчески възможности чрез комбиниране на различните елементи. В началото на 80-те години парадигмата за мозъчните полукълба стана известна по целия свят и започнаха да се пишат книги за това изключително откритие.

Тогавата се появиха проблемите.

ПРОБЛЕМ № 1

Може би сте чували, че беше възприето дейностите на лявото полукълбо да се наричат „интелектуални“, „академични“ или „бизнес“, а дейностите на дясното – „артистични“, „творчески“ и „емоционални“.

Ако обаче цялото това изследване е вярно и ако наистина повишаваме креативността и интелигентността си, когато използваме и двете полу-

кълба, то по дефиниция би трябвало при гениалните творци да се наблюдава именно този умствен процес – хармоничното използване и на двете полукълба. Ако пък категоризирането на дейностите на левия и десния мозък е правилно, то учените и интелектуалците като Исаак Нютон и Алберт Айнщайн би трябвало да са използвали само лявото си полукълбо, а музиканти и художници като Бетовен и Микеланджело – само дясното. С други думи, те трябва въобще да не са използвали целия си мозък!

Това налагаше допълнителни изследвания, които да хвърлят светлина върху това задълбочаващо се противоречие. Заедно с няколко човека, които също като мен горяха от любопитство, започнахме да събираме данни за гениалните творци и да ги анализираме от гледна точка на действието на мозъчните кълба.

Какво мислите открихме? Открихме следното за Айнщайн, който би трябвало да е леворък в мозъчно отношение.

Пример от живота

АЛБЕРТ АЙНЩАЙН

Алберт Айнщайн е номиниран за най-гениалния творец на ХХ в. Той обаче е бил лош ученик, предпочитал е да се отнася във фантазии вместо да учи и дори бил изключен от училище, защото „развалял дисциплината“.

Като тинейджър той се вдъхновявал от тази част на математиката и физиката, която изисквала въображение. Интригували го и творбите на Микеланджело, които изслед-

вал задълбочено. Тези интереси го подтикнали да се заиграе още повече с въображението си и той измислил т.нар. творчески игри за ума, които днес се радват на голяма известност. В тези игри той си задавал интересен въпрос, след което оставял въображението си да се развихри необуздано.

В една от най-известните му творчески игри Айнщайн си представил, че е на повърхността на слънцето и яхва един слънчев лъч, който го отвежда далеч от слънцето със скоростта на светлината, чак до края на вселената.

Когато пътешествието му свършило, той с удивление забелязал, че се намира почти на същото място, от което бил тръгнал. Това било абсолютно нелогично – не може да пътуваш само в права линия и да се окажеш там, откъдето си тръгнал!

Тогава Айнщайн яхнал друг въображаем слънчев лъч и, тръгвайки от друго място на повърхността на слънцето, отново потеглил в права линия до краищата на вселената. Отново се оказало, че пристигнал приблизително там, откъдето бил тръгнал.

Постепенно го осенила идеята, че въображението му разкрива повече истини, отколкото логиката. Ако пътуваш до безкрайност в права линия и все се връщаш на мястото, от което си тръгнал, безкрайността би трябвало да притежава поне следните две качества: да е огъната по някакъв начин и да има граници.

Това е начинът, по който Айнщайн достигнал до едно от най-големите си прозрения: нашата вселена е огъната и крайна. Той не достигнал до тази неимоверно новаторска мисъл единствено на база на мисленето на лявото полукълбо. Той съчетал знанията си в областта на числата, думите, редиците, логиката и анализа с огромното си въображение, пространствено мислене и способността си да вижда цялата картина.

Неговото откритие било следствие на изключителното съчетание и взаимодействие между двете страни на мозъка му. Това било едно съвършено творческо прозрение на двустранния мозък.

Оказа се, че същото важи и в обратния случай – за креативните гении на дясното полукълбо. Да вземем за пример един от най-великите мозъчни „десняци“ – Лудвиг ван Бетовен.

Пример от живота

ЛУДВИГ ВАН БЕТОВЕН

Бетовен е известен с неспокойния си, любопитен и пламенен дух, с непримиримостта си към всякакво потисничество и цензуриране и с неспирната си борба за свобода на израза в изкуството. На него се гледа като на идеалния пример за див и необуздан гений.

Всичко това е вярно и съответства на традиционната дясномозъчна интерпретация

на личността на творческия гений. Често обаче се пропуска, че Бетовен, като всички останали музиканти, е бил с изключително развито ляво мозъчно полукълбо!

Да вземем предвид естеството на музиката: тя се пише линейно, в секвенции; следва своя собствена логика и се базира на числа. Музиката често се смята за математика в най-чиста форма (важно е да се отбележи, че музиката е била хоби на много от великите математици, и обратното).

Освен че имал невероятно въображение и чувство за ритъм, Бетовен бил и изключително педантичен. Именно той въвел в употреба музикалния метроном, като казал, че Бог му го е изпратил, за да може всеки музикант и диригент в бъдеще да изпълнява неговата музика в *съвършено* правилен ритъм, със *съвършено* правилна динамика и *съвършено* правилно математическо темпо!

Както и Айнщайн, Бетовен не бил нито леворък, нито „десняк“ по отношение на мозъчните полукълба. Той използвал мозъка си двустранно.

Моето изучаване на гениалните творци потвърди, че всички те използват целия си мозък – т.е. целия спектър на мозъчни умения, така че всяко умение да допълва и подкрепя останалите.

Тези открития хвърлиха светлина върху втория голям проблем, произтичащ от това изследване и предположенията, които то прави.

ПРОБЛЕМ № 2

Вторият проблем беше много сериозен. „Интелектуалните“ дейности на лявото полукълбо започнаха да бъдат наричани „мъжки“, а „творческите“ и „емоционални“ дейности на дясното полукълбо – „женски“. Това беше коренно погрешно и опасно!

Тези названия само потвърдиха и задълбочиха вековните разбирания, че:

- ◆ Научната дейност, образованието и интелектуалността изискват единствено боравене с думи, числа и логика, а не с въображение, цветове и ритъм.
- ◆ В бизнеса има място единствено за строг ред
- ◆ Мъжете са логични, рационални индивиди, които са безцветни и лишени от емоции и въображение.
- ◆ Жените са ирационални мечтателки.
- ◆ Емоциите са лишени от асоциативна логика.
- ◆ Творчеството и изкуствата не са „достойни“ призвания и в тях няма място за никаква рационалност и наука.

Трагичното в тези погрешни разбирания, които за съжаление все още са твърде разпространени и за чиято промяна ще помогне тази книга, е, че заслепяват ума за истината, като по този начин омаловажават удоволствието, преживяванията и съществуването.

За съжаление тези разбирания имат изключително голяма тежест в областта на образование-

то. Тъй като приемаме, че то трябва да е дейност, извършвана главно от лявото полукълбо, децата, които са енергични, с будно въображение, цветни, любопитни или често унасящи се в свои фантазии, биват набедени за лоши, развалящи дисциплината, хиперактивни, със забавено развитие или недоразвити. Вместо това би трябвало да ги наричаме потенциални творчески гении, които едва започват да изследват обхвата на своите способности!

Някои области от бизнеса също са забуксували в коловозите на мисленето „отляво“. В резултат на това те съсипват не само синергията, която произтича от подхождането с въображение и усет към бизнес практиките, изискващи мислене „отляво“, но и своята репутация и печалба.

Нека преразгледаме от гледна точка на тази книга и общоприетата представа за художника. Социологическите изследвания показват, че повечето хора имат художниците за хора, които са разхвърляни, неподредени, разчорлени, забраванци, неспособни на логическо мислене, лишени от умения за структуриране и организация.

За съжаление милиони студенти по изобразително изкуство по цял свят се стараят да се впишат в тази представа (или по-скоро да *слязат* на това ниво) и да отговорят на този „идеал“ за художник. В резултат на това те отхвърлят думите, числата, логиката, реда и структурата и създават в съзнанието си само мимолетни образи.